

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 2. aprill 2024
(OR. en)

8419/24

Institutsioonidevaheline
dokument:
2024/0077(NLE)

POLCOM 133
FDI 39
ENER 164

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	27. märts 2024
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2024) 143 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS osaliselt peatada energiaharta lepingu kohaldamine Euroopa Aatomenergiaühenduse (Euratom) ja mis tahes juriidilise isiku vahel, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud, ja mis tahes investeeringu suhtes, mis vastab energiaharta lepingu määratlusele ja mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2024) 143 final.

Lisatud: COM(2024) 143 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 27.3.2024
COM(2024) 143 final

2024/0077 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

osaliselt peatada energiaharta lepingu kohaldamine Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) ja mis tahes juriidilise isiku vahel, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud, ja mis tahes investeeringu suhtes, mis vastab energiaharta lepingu määratlusele ja mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolevas ettepanekus käsitletakse otsust osaliselt peatada energiaharta lepingu kohaldamine Euratomi ja mis tahes juriidilise isiku vahel, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud ja millel ei ole olulist äritegevust selle lepinguosalise territooriumil, kus ta on asutatud, ja mis tahes investeeringu suhtes, mis vastab energiaharta lepingu määratlusele ja mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor.

2. ETTEPANEKU TAUST

Energiaharta leping on energiaspektori suhtes kohaldatav mitmepoolne kaubandus- ja investeerimisleping, mis allkirjastati 1994. aastal ja jõustus 1998. aastal. Energiaharta leping sisaldab sätteid investeeringute kaitse, energiamaterjalide ja -toodetega kauplemise ja nende transiidi ning vaidluste lahendamise mehhanismide kohta. Energiaharta lepinguga luuakse ka raamistik energiaalaseks koostööks lepinguosalise vahel. EL on energiaharta lepingu¹ osaline koos Euratomi, mitme ELi liikmesriigi ning Jaapani, Šveitsi, Türgi ja enamiku Lääne-Balkani ja endise NSVLi riikidega, välja arvatud Venemaa² ja Valgevene³.

Energiaharta lepingu artikli 17 lõike 1 kohaselt jätab iga lepinguosaline endale õiguse keelduda energiaharta lepingu III osast tulenevaid soodustusi kohaldamast juriidilise isiku suhtes, kui sellist juriidilist isikut omavad või kontrollivad kolmanda riigi kodanikud ja kui sellel juriidilisel isikul ei ole olulist äritegevust selle lepinguosalise territooriumil, kus ta on asutatud. Lisaks jätab iga lepinguosaline energiaharta lepingu artikli 17 lõike 2 punkti b kohaselt endale õiguse keelduda energiaharta lepingu III osast tulenevate soodustuste kohaldamisest investeeringu suhtes, kui keelduv lepinguosaline teeb kindlaks, et investeeringu on teinud sellise kolmanda riigi investor, mille suhtes keelduv lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis i) keelavad tehingud selle riigi investoritega või ii) mida rikutaks või millest hiilitaks kõrvale, kui kõnealuse riigi investoritele või nende investeeringutele tehtaks energiaharta lepingu III osas sätestatud soodustusi.

EL on 2014. aasta märtsist saadik järk-järgult kehtestanud Venemaa Föderatsiooni vastu sanktsioone, mis olid alguses mõeldud vastusena Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikule annekteerimisele ning Ukraina sihilikule destabiliseerimisele. EL laiendas sanktsioone 23. veebruaril 2022 vastuseks valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luhanski oblastite iseseisvuse tunnustamisele ning korraldusele viia neile aladele Venemaa relvajõud. Pärast 24. veebruari 2022 laiendas EL vastuseks Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu sanktsioone märkimisväärselt. Ta lisas sanktsioonide loetellu märkimisväärselt arvu isikuid ja organisatsioone ning võttis enneolematuid meetmeid, et nõrgendada Venemaa majandusbaasi, jättes selle ilma elutähtsatest tehnoloogiatest ja turgudest ning kärpides märgatavalt riigi sõjapidamisvõimet.

Samal ajal on laiendatud Valgevene suhtes kehtestatud ELi sanktsioone vastuseks Valgevene osalemisele Venemaa Ukraina-vastases agressioonisõjas. Need täiendavad Valgevene

¹ Nõukogu ja komisjoni 23. septembri 1997. aasta otsus 98/181/EÜ, ESTÜ, Euratom, mis käsitleb energiaharta lepingu ning energiakasutuse tõhustamist ja sellega seotud keskkonnaküsimusi käsitleva energiaharta protokolli sõlmimist Euroopa ühenduste poolt (EÜT L 69, 9.3.1998, lk 1–116).

² 24. juunil 2022 toimunud erakorralisel energiaharta konverentsil tühistati Venemaa Föderatsiooni vaatlajastaatus.

³ 24. juunil 2022 toimunud erakorralisel energiaharta konverentsil tühistati Valgevene vaatlajastaatus ja energiaharta lepingu ajutine kohaldamine Valgevene poolt.

Vabariigi vastu juba varem kehtestatud sanktsioone. See sanktsioonirežiim koosneb paljudest finants-, majandus- ja kaubandusmeetmetest.

Ei Venemaa Föderatsioon ega Valgevene Vabariik ole energiaharta lepingu osalised. Nende riikide investorid saaksid siiski kasutada energiaharta lepingu osalise territooriumil asutatud äriühinguid, et väita, et Euratom või selle liikmesriigid on toiminud vastuolus energiaharta lepingus sätestatud investeeringute kaitse kohustustega, ning seega algatada investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlused Euratomi või selle liikmesriikide vastu.

Euratomi ja selle liikmesriikide tegevus on kooskõlas energiaharta lepingu ja muude asjakohaste lepingutega ning selliste meetmetega seotud nõuded on kohaldatavate õigusaktide ja üldise rahvusvahelise õiguse kohaselt igal juhul välistatud. Sellest olenemata on asjakohane lisada menetlustoiminguid, et vältida investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusi Euratomi või selle liikmesriikide vastu energiaharta lepingu alusel.

3. KAVANDATUD MEETMED

Energiaharta lepingu artikli 17 alusel võib lepinguosaline keelduda energiaharta lepingus sisalduvate investeeringute kaitse sätete kohaste soodustuste kohaldamisest selliste kolmandate riikide investorite suhtes, kes püüavad energiaharta lepingut kuritarvitada, esitades investeeringutega seotud nõudeid varifirmade kaudu või kuritarvitades sanktsioonidega seotud meetmeid („soodustuste tegemisest keeldumine“).

Asjakohane on tugineda energiaharta lepingu artikli 17 lõikele 1 ja keelduda energiaharta lepingu III osast tulenevate soodustuste kohaldamisest mis tahes juriidilise isiku suhtes, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud ja millel ei ole olulist äritegevust selle lepinguosalise territooriumil, kus ta on asutatud. Samuti on asjakohane keelduda nende soodustuste kohaldamisest mis tahes investeeringu suhtes, mis vastab energiaharta lepingu määratlusele ja mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor artikli 17 lõike 2 punktis b sätestatud tingimustel.

Soodustuste kohaldamisest keeldumine vastavalt artiklile 17 tähendab energiaharta lepingu osalist peatamist ning komisjon peaks seda rakendama, avaldades Euratomi ja kõigi energiaharta lepingu osalisteks olevate liikmesriikide nimel avaliku deklaratsiooni.

4. ÕIGUSLIK ALUS

Euratomi asutamisleping ei sisalda ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9 samaväärset sätet nõukogu otsuste kohta, millega peatatakse lepingu kohaldamine. Kui Euratomi sõlmitud leping, näiteks energiaharta leping, tuleb peatada, kohaldatakse Euratomi asutamislepingu artiklis 101 sätestatud menetlusi.

Euratomi asutamislepingu artikli 101 lõikes 1 on sätestatud: „Ühendus võib oma volituste ja pädevuse piires sõlmida kokkuleppeid või lepinguid kolmanda riigi, rahvusvahelise organisatsiooni või kolmanda riigi kodanikuga.“

Euratomi asutamislepingu artikli 101 lõikes 2 on sätestatud: „Selliste kokkulepete või lepingute üle peab komisjon läbirääkimisi kooskõlas nõukogu direktiividega: komisjon sõlmib need nõukogu heakskiidul, kes teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega.“

Energiaharta lepingu artiklile 17 viitamine viib energiaharta lepingu osalise peatamiseni, nimelt energiaharta lepingu III osa (investeeringute soodustamise ja kaitse kohta) peatamiseni seoses Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investoritega. Seepärast on kavandatud otsuse õiguslik alus Euratomi asutamislepingu artikli 101 lõige 2.

5. KAVANDATAVA AKTI AVALDAMINE

Kuna energiaharta lepingu artikli 17 kohane deklaratsioon peatab energiaharta lepingu kohaldamise Euratomi ja kõigi energiaharta lepingu osalisteks olevate liikmesriikide poolt, on asjakohane avaldada see *Euroopa Liidu Teatajas*.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

osaliselt peatada energiaharta lepingu kohaldamine Euroopa Aatomiaenergiaühenduse (Euratom) ja mis tahes juriidilise isiku vahel, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud, ja mis tahes investeeringu suhtes, mis vastab energiaharta lepingu määratlusele ja mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomiaenergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 101 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euratom sõlmis energiaharta lepingu (edaspidi „leping“) nõukogu ja komisjoni 23. septembri 1997. aasta otsusega 98/181/EÜ, ESTÜ, Euratom, mis käsitleb energiaharta lepingu ning energiakasutuse tõhustamist ja sellega seotud keskkonnaküsimusi käsitleva energiaharta protokolli sõlmimist Euroopa ühenduste poolt (EÜT L 69, 9.3.1998, lk 1–116); leping jõustus 16. aprillil 1998.
- (2) Lepingu artikli 17 lõike 1 kohaselt jätab iga lepinguosaline endale õiguse keelduda energiaharta lepingu III osast tulenevaid soodustusi kohaldamast juriidilise isiku suhtes, kui sellist juriidilist isikut omavad või kontrollivad kolmanda riigi kodanikud ja kui sellel juriidilisel isikul ei ole olulist äritegevust selle lepinguosalise territooriumil, kus ta on asutatud.
- (3) Lisaks jätab iga lepinguosaline lepingu artikli 17 lõike 2 punkti b kohaselt endale õiguse keelduda energiaharta lepingu III osast tulenevate soodustuste kohaldamisest investeeringu suhtes, kui keelduv lepinguosaline teeb kindlaks, et investeering on sellise kolmanda riigi investori investeering, mille suhtes keelduv lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima meetmed, mis i) keelavad tehingud selle riigi investoritega või ii) mida rikutaks või millest hiilitaks kõrvale, kui kõnealuse riigi investoritele või nende investeeringutele tehtaks energiaharta lepingu III osas sätestatud soodustusi.
- (4) Liit on järk-järgult kehtestanud Venemaa Föderatsiooni vastu piiravaid meetmeid (sanktsioone), mis olid alguses mõeldud vastusena Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikule annekteerimisele ning Ukraina sihilikule destabiliseerimisele. Liit laiendas sanktsioone vastuseks valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luhanski oblastite iseseisvuse tunnustamisele ning korraldusele viia neile aladele Venemaa relvajõud. EL laiendas vastuseks Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu sanktsioone märkimisväärselt.
- (5) Samal ajal on laiendatud Valgevene suhtes kehtestatud liidu sanktsioone vastuseks Valgevene osalemisele Venemaa Ukraina-vastases agressioonisõjas.
- (6) Ei Venemaa Föderatsioon ega Valgevene Vabariik ei ole lepingu osalised. Nende riikide investorid saaksid siiski proovida kasutada lepingu osalise territooriumil

asutatud äriühinguid, et väita, et Euratom või selle liikmesriigid on toiminud vastuolus energiaharta lepingus sätestatud investeeringute kaitse kohustustega, ning seega algetada investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlused Euratomis või selle liikmesriikide vastu.

- (7) Euratomis ja selle liikmesriikide tegevus on kooskõlas energiaharta lepingu ja muude asjakohaste lepingutega ning selliste meetmetega seotud nõuded on kohaldatavate õigusaktide ja üldise rahvusvahelise õiguse kohaselt igal juhul välistatud. Sellest olenemata on asjakohane lisada menetlustoiminguid, et vältida investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusi Euratomis või selle liikmesriikide vastu energiaharta lepingu alusel.
- (8) Lepingu artikkel 17 võimaldab lepinguosalistel keelduda lepingus sisalduvate investeeringute kaitse sätete kohaste soodustuste kohaldamisest selliste kolmandate riikide investorite suhtes, kes püüavad lepingut kuritarvitada, esitades investeeringutega seotud nõudeid eespool nimetatud olukordades („soodustuste tegemisest keeldumine“).
- (9) Asjakohane on tugineda lepingu artikli 17 lõikele 1 seoses mis tahes juriidilise isikuga, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud ja millel ei ole olulist äritegevust selle lepinguosalise territooriumil, kus ta on asutatud. Samuti on asjakohane tugineda artikli 17 lõike 2 punktile b seoses mis tahes investeeringuga, mis vastab lepingu määratlusele ja mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor kõnealuses sättes kirjeldatud asjaoludel.
- (10) Soodustuste kohaldamisest keeldumine vastavalt artiklile 17 tähendab lepingu osalist peatamist ning komisjon peaks seda rakendama, avaldades Euratomis ja kõigi lepingu osalisteks olevate liikmesriikide nimel avaliku deklaratsiooni,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Euroopa Aatomienergiaühenduse keeldumine energiaharta lepingu artikli 17 lõike 1 alusel lepingu III osast tulenevate soodustuste kohaldamisest mis tahes juriidilise isiku suhtes, mida omavad või kontrollivad Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi kodanikud ja millel ei ole olulist äritegevust selle lepinguosalise territooriumil, kus ta on asutatud, kiidetakse käesolevaga heaks.
2. Euroopa Aatomienergiaühenduse keeldumine energiaharta lepingu artikli 17 lõike 2 punkti b alusel kõnealuse lepingu III osast tulenevate soodustuste kohaldamisest mis tahes investeeringu suhtes, mille on teinud Venemaa Föderatsiooni või Valgevene Vabariigi investor selles sättes kirjeldatud asjaoludel, kiidetakse käesolevaga heaks.

Artikkel 2

Käesolevaga kiidetakse heaks lisas esitatud deklaratsiooni avaldamine komisjoni poolt.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*